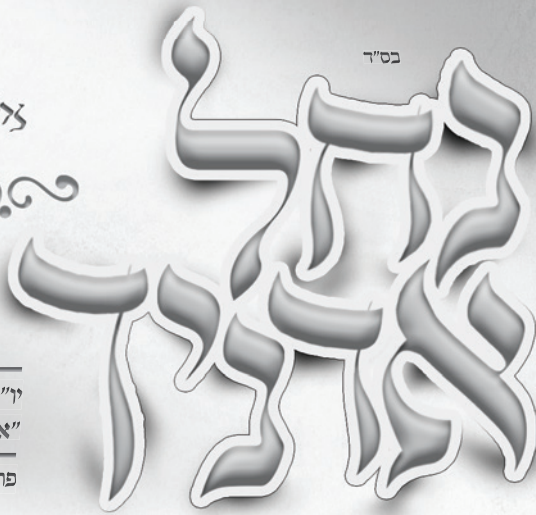

להגלות נעים תורה וחסידיה
מנדר היוצא מעוד

יו"ל ע"י התאחדות האברכים
"אדנים לתורה" דחסידי זוטשקא
פר' וירא תשפ"ד + גליון רכ"ו

פלאות התורה מאוצרותיו של
הגה"ח ר' זרח רונטל שליט"א

חזקי הנחל

דברות קודש ממעיין נובע, כ"ק מרן רבנו"ק ז"ע

נחל קדומים

"והנה איל אחר"

פלאות התורה בפרשת אילו של יצחק

וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר נאחו בסבך בקרניו (בראשית כב, יג), ומפרש רש"י: 'והנה איל' ואימתי ראה את האיל, 'אחר' היינו אחר שאמר לו המלאך אל תשלח ידך אל הנער, רק אז ראה את האיל, והנה איתא בפרקי דר"א (פסק ל"א) וכן במס' אבות (פ"ה מ"ו) שאילו של יצחק נברא בערב שבת בין השמשות. והמהר"ל בספרו דרך חיים מקשה איך יתכן שחי כ"כ הרבה שנים עד זמן העקידה. ולכן מפרש המהר"ל שלא נברא ממש אז בגופו, אלא שבערש"ק ביה"ש רק נגזר שיהיה האיל אח"כ נאחו בסבך בקרניו בזמן העקידה. אבל מהתנחומא פר' שלח ופר' צו משמע שהאיל עצמו נברא בביה"ש, ולפי"ז היה בזמן העקידה בגיל אלפיים וחמישים שנה.

הפלאות והסימנים שהיו עם האיל

ועל קושיית המהר"ל איך חי עד אז, אפשר ליישב מדברי הילקוט שמעוני כאן ברמז ק"א, ר' יהושע אומר שזה האיל היה רועה בגן עדן תחת עץ החיים ואוכל מפירות עץ החיים ושותה ממעיין שתחת עץ החיים, והמלאך הביאו והורידו לעוה"ז מהג"ע בזמן העקידה.

ולפי"ז גם מובן מה שהעיר הר"י בכור שור איך לא חשש א"א ע"ה שמא נאבד האיל מבעליו ויש להשיבו. ומפירושי הרבניו יצחק אברבנאל והספורנו מיישב הענין שא"א ראה לפניו דברים תמוהים, שבתחילה לא היה האיל נראה בכלל שם, ופתאום רואה איל שנמצא במקום שאינו לפי הטבע שיהיה שם איל, שהרי בזמן העקידה לא היה מקום המקדש מיושב. ופלא נוסף שרגע אח"כ רואה שנעשה מצב חדש שהאיל מסובך בקרניו בסבך, וכן אומר הנצי"ב שאילו היה רואה האיל מתחילה מסובך בקרניו, היה חשש שזה שייך לאיש אחר, שהניחו שם בתוך הסבך בקרניו כדי שלא יברח ולא יקחוהו אנשים אחרים, וכמקום הינוח דמי, כדין "מצא אחר הגפה, לא יגע בה". אך כיון שבתחילה ראה את האיל סתם, ואחר כך לפתע ראהו מסובך בקרניו, הבין שזה מעשה אלקינו והפקר הוא האיל. אבל אומר המהרי"ל דיסקין זי"ע שדוקא בזה הועיל שיוכלו לקחתו לקרבן, שלולא היה האיל אחוז בסבך, היה בו איסור צידה, שהרי ביום הכיפורים היה. וכיון שהיה אחוז בסבך, היה יכול לתפוסו בחד שיחיא.

המשך בעמוד ב' <<<

איבריו של אברהם הורו לו דרכו

ויאמר אדוני אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור מעל עבדיך (בראשית יח, ג). וקשה הן אמת כי אמרו חז"ל (שבת קכ"ו) גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני השכינה, ולמדו זה מאברהם אבינו ע"ה, אבל אברהם אבינו ע"ה מהיכן ידע לומר להקב"ה שימתין עד כי יכניס האורחים. ואמר הרמז"ל כי נודע שאברהם אבינו ע"ה קיים כל התורה כולה עד שלא ניתנה ואף עירובי תבשילין, כדאיתא ביומא כ"ח. והכוונה הוא כי אברהם אבינו ע"ה קידש כל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו לעבודתו יתברך שמו וממילא היו אבריו מלומדים כל אבר להמשיכו אל המצות השייכת לו והגידין לא הניחו לעבור על שום לא תעשה כגון בפסח שלא לאכול חמץ רק מצה ובסוכות לקיים מצות סוכה וכדומה בכל המצות וכאן כשראה האורחים רגליו רצו בלי שום פעולה לקראת האורחים כמנהג כל אבריו הקדושים, ע"כ מזה הבין אברהם אבינו ע"ה כי גדולה הכנסת אורחים יותר וכו', ע"כ אמר אל הש"י אדני אל נא תעבור וכו' כי לא היה יכול לעכב את רגליו לעמוד על מקומו כי רצו מעצמן אל המצוה רבה זו ומזה למדו רז"ל לומר באמת כי גדולה יותר מהקבלת פני השכינה. (רביה"ק ר' מאיר מפרימישלאן ז"ע)

הדרך להשפעת החסדים

יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם וגו' (בראשית יח, ז). פי האיך יכולין להמשיך ולקבל החסדים המרומז במים, ע"י ורחצו רגליכם, היינו שכל אחד ירחץ מהרגילות שלו שהיה רגיל לעשות דברים הגשמיים שלא לש"ש, ואיך יוכל לבא לזה ע"י והשענו תחת העץ פי להסתופף בצל צדיקי הדור ויזכה לטהר נפשו ולקבל מימי החסדים. (רביה"ק ר' מרדכי מנדבורנא ז"ע)

תיקון הצחוק ע"י השמחה שיבוא עי"ז

צחוק עשה לי אלו' כל השומע יצחק לי (בראשית כ"א, ג). "עשה" לשון תיקון הוא. כמו "ועשתה את ציפורני" (דברים כא, ז), ורמזה שרה אע"ה שהשי"ת נתן לה תיקון על הפגם של "ותצחק שרה בקרבה", ע"י ש"כל השומע יצחק לי", שמשורה אמנו וכל כל המשים לבבו לפקידת שרה וישועתה לקבל שמחה וחיזוק באמונה בהשי"ת לעולמי עד. כי אצל אברהם ושרה אנו רואים שהשי"ת הבטיחם על הבנים ונמשך הדבר זמן רב ועדיין לא נפקדו, עד שהי' נראה שכבר אין להם תקוה לבנים, שבין אברהם ובין שרה היו זקנים באים בימים, ועכ"ז האמינו בד' ובטחו בישועתו. וכמו כן כל אחד שישועתו מתעכבת זמן רב עליו להתחזק מפקידת שרה ולהאמין בישועתו. והו' דוקא ע"י שנעשה ישועת שרה בבחי' צחוק, כי צחוק כולל ב' בחינות, הן בחינת חוכא שהוא מצד בחי' האיש, שנראה שאבדה כל תקוה, וצחוק הוא לקוות עדיין. והן בחי' שמחה במידה גושה שנקרא ג"כ צחוק. וע"י שישועת הפקידה

נעשה דייקא במצב של צחוק בבחי' הא' כמ"ש "ותצחק שרה בקרבה וגו'", וצחוק זה נהפך לצחוק בבחי' השני' כמ"ש "צחוק עשה לי אלוקים", עי"ז דייקא "כל השומע", אפ"ל במצב של יאוש ואבידת התקוה, "יצחק לי", יקבל שפע שמחה ובטחון. והנה כתיב "לעולם ד' דברך נצב בשמים" (תהילים קט, פט), שדבר ד' קיים לעולם. וממילא בפקידה היא נכללת הפקידות והישועות לכל הדורות, כמ"ש "כל השומע יצחק לי", שיושע בפועל ממש כמו שרה אמנו בשעתה.

והאמת כי שרה אמרה "לא צחקתי" והיינו שלא הפסיקה מאמונתה לרגע. אולם לפום רום ערכה נחשב הדבר בדקות כחוט השערה ונאמר לה "לא כי צחקתי", שהי' לה בחי' דקה של רפיון, בחי' צחוק. וע"ז נעשה התיקון ע"י כל השומע יצחק לי וכמו שנתבאר.

(כ"ק מרן רבינו הנחל יצחק ז"ע)

מהנחל

נחלי אש בקצירת האומר

הדינים והגבורות יהיו על שונאי ישראל

וכחול אשר על שפת הים וירש זרעך את שער אויביו. (בראשית כב, יז). פי' שיהיו בניך מגינים על הדין כחול שהוא נגד הים, שלא יצא חוץ מגבולו, וישטוף ח"ו העולם, כך יהיו זרעך מגינים נגד הדינים להמתיקן בשרשם, וירש זרעך את שער אויביו היינו הדינים והגבורות יהיו על שונאי ישראל, וישראל ירשו את שער אויביהם, אמן בב"י אמן. (מאור ושמש)

עמידה בניסיון בפרט בימי הנעורים

וישב אברהם אל נעוריו ויקומו וילכו יחדיו. (בראשית כב, יט) יש לבאר ולומר, דהנה בשעה שהלך אברהם אבינו ע"ה עם יצחק בנו לעקידה, וראה אאע"ה את יצחק כיצד הולך הוא בשמחה וטוב לבבו, להקריב את נפשו היחידה למען קונו וצורו, התבונן בדבר הכיצי נשמע כדבר הזה שעול לימים מוכן לפשוט צווארו למען כבודו ית"ש. אזי חלשה דעתו וחשב בליבו שעבודתו של בנו גדולה מעבודתו שלו, וכי הוא הגיע למדריגות רמות ונעלות ממנו. שהרי הוא זקן מופלג, אחר שהכיר את בוראו משנים קדמוניות ועבדו בלב שלם קל"ז שנה, ומהו נסיונו לעומת נסיונו של יצחק שהוא בן ל"ז שנה בלבד והנה הוא משתוקק כ"כ למסור נפשו להשי"ת. אז נזכר אאע"ה בימי נעוריו, כיצד מסר הוא את נפשו להשי"ת באור כשדים, ועמד לבדו כנגד כל העולם, והו' ודאי נסיון קשה מאוד, ונחה דעתו. והו' משאכ"כ וישב אברהם אל נעוריו, היינו ששב במחשבתו אל ימי נעוריו כיצד מסר אז נפשו להשי"ת, ואז וילכו יחדיו, שהרגיש שאכן הוא ג"כ באותה דרגה של מסי"ב שיצחק בנו עומד בזה. (כ"ק מרן רבינו הנחל דוד ז"ע)

רואה ואינו נראה

בתרגום ירושלמי עה"פ ד' ראה" "את הוא ד' דחמי ולא מתחמי" שפירושו 'רואה ואינו נראה', שגם בשעה שהוא נסתר מאתנו, עדיין הוא רואה אותנו, כי עיקר הישועה היא שיאירו עיני השכל לדעת ולזכור שהשי"ת הוא "חמי ולא מתחמי", שגם בשעת ההסתר הכי גדול שאין רואים את כבודו ית" מכל מקום הוא רואה אותנו היטב וברגע אחד יתהפך הכל לטובה.

(כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א - שלי"ס וירא תשפ"א)

נחל איתן

טללי טוהר מתוך דא"ה של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

"כל הקובע מקום לתפילתו אלוהים אברהם בעזרו"

שם וגו'... וביאר שם הבני יששכר, דמ"ש הכתוב "ויהי כשחת אלוהים את ערי הכנע, ויזכור אלוהים את אברהם וישלח את לוט וגו'", לכאורה כל זה נראה למופת, שהרי כבר נאמר באריכות ענין הצלת לוט. על כרחך דמשימענו הכתוב, דהש"ת זכר את אברהם ושלח את לוט מתוך ההפיכה, אע"פ שלא הי' מבקש עליו בתפלתו. והכתוב משמיענו זאת, כדי שנדבק אנחנו בדרכי אברהם אבינו, ועי"ז נזכה גם אנו למעלה זו. ומדסמכה תורה לכאן ענין קביעות מקום לתפלה, וכמ"ש "אל המקום אשר עמד שם וגו'", מזה נלמד שזאת המידה שנהג אברהם שקבע מקום לתפלתו, הוא הגורם שהש"ת יעשה מבוקשו בלי שהקדים להתפלל במפורש ע"ז. וזהו "אלוהים אברהם בעזרו", היינו אפילו לא ביקש ע"ז, וכמו שהוכיח שם הבני"ש שזהו לשון עזר.

ומזה נוכל להבין רמז הענין ד"הקובע מקום לתפלתו", דהיינו מי שהתפלל ולא נענה, והי' מקום שיטנה מקומו, ע"ד "מאן דביש ל' במקום זה וכו'" (בבא מציעא פ"ה). אכן מי שהוא במדרגת עונה כאברהם אבינו, ויודע שאע"פ שמצוה עליו להתפלל, אין אתנו יודע עד מה, ואינו חושב יותר מחשבות על זה.

וזהו שרמז הכתוב "וישכם אברהם אל המקום אשר עמד שם", פירוש שבכות שישב על מקומו, ולא התפעל ממה שלא עשתה תפלתו רושם, והשליך הענין על השי"ת. בזכות זה עשתה תפלתו רושם יותר מכל התפלות, והועילה להציל את לוט ואת נשמת משיח, ואע"פ שלא הי' ראוי להצלה מחמת הקטרוג. כי כח תפלה כזאת, נפלא ביותר מכל תפלות שבעולם, ואין שום מקטרג שיוכל למנוע, כי מבחוץ הי' נראה שלא פעל כלום, ובחדרי חדרים פעל הגדולה שבגדולות.

ובזה יובן מה שאומרים על הקובע מקום לתפלתו "אי חסיד אי עניו, מתלמידיו של אברהם אבינו", ולכאורה אין מובן כ"כ מהו הענוה, במה שיש לו מקום קבוע בבית המדרש. אכן לפי המבואר, שנרמז כאן שהוא מקיים בנפשו "מקומו אל תנוח" (קהלת י"ד), וגם אם התפלל ולא נענה, הרי הוא משליך את כל הענין על השי"ת, והוא ממשיך להתפלל. וכפי שרמז בספ"ק אור פני משה, שהוא מתפלל לקיים צווי הבורא להתפלל, ואינו מתפעל בענין מילוי הבקשה. וזהו דאי ענינות ושפלות רוח, מכוחו של אברהם אבינו, ששב למקומו לאחר שהתפלל על סדום ולא נענה, ובזכות זה פעל ישועות נשגבות לדורותיו אחריו.

"וישכם אברהם בבוקר, אל המקום אשר עמד שם את פני ד' וגו'". הנה מפסוק זה ילפינן כמה הלכתא גבירתא (ברכות טז), ילפינן מזה דאברהם תקן תפלת שחרית. וילפינן (ברכות דף ט) דאברהם קבע מקום לתפלתו, ו"כל הקובע מקום לתפלתו, אלוהים אברהם בעזרו, וכשמת אומרים עליו אי חסיד אי עניו, מתלמידיו של אברהם אבינו ע"ה". ולענין השכמה ילפינן מכאן הלכתא לענין "רויזין מקדימין למצות", דאין משכימים מבעוד לילה, (עי' תוס' חולין י"א ועוד).

ולכאורה צ"ב, הרי בתפלתו זו לא נענה אברהם אבינו ע"ה, וא"כ כיצד ילפינן מזה דכל הקובע מקום לתפלתו אלוהים אברהם בעזרו. ובספר אמרות טהורות, הביא מחותנו הרה"ק מסקווירא זי"ע, שאמר בשם חו"ז הרה"ק מהרי"ד מבעלא זי"ע, כיצד למדים חיוב תפלת שחרית מתפלה זו שלא נתקבלה לכאורה. ואמר לבאה, דאדברא היא הנותנת, שזה מלמד את האדם לדעת דאפילו כשלא נתקבלה התפילה, צריכין להמשיך ולהתפלל, כי אין אנו יודעים מה שפועלים בתפלה. וזהו שתיקן אברהם תפלת שחרית, היינו שתיקן שלא יתייאש האדם מלהתפלל, אפילו כשרואה שלא נענה.

ובספ"ק דברי יחזקאל כתוב, עה"פ "וילך ד' כאשר כילה לדבר עם אברהם, ואברהם שב למקומו", דאף שלא פעל כלום בבקשתו, לא התעצב אברהם מזה, רק הוא עשה את שלו להתפלל, וכשלא פעל בתפלתו, לא הי' זה העסק שלו, כי השי"ת כל דרכיו משפט ואין עול. ותיכף "שב למקומו", היינו למדרגתו הראשונה לעבוד את השי"ת בשמחה כמקודם, וכן ראוי להיות לכל אחד מישראל, עתתה"ק.

אכן אע"פ שלכאורה הי' נראה שלא פעל אברהם בתפלתו על סדום, הנה בספ"ק כתבו דפעל גדולות ונצורות. והנה נשמת משיח היתה עתידה לצאת מלוט, וכמ"ש (בראשית תבה מג ד') "מצאתי את דוד עבדי" (תהילים פ"ט כ"א), היכן מצאתיו, בסדום, ובזכות תפלתו של אברהם אבינו ע"ה נצל לוט. ואע"פ שלא מצאו שהתפלל אברהם אבינו על לוט להדיא, מכל מקום, תפילת אברהם אבינו ע"ה היא שעמדה לו להצלתו, וכמו שנביא להלן בשם הבני יששכר.

וביאר הענין נראה, כי כל ענין לידת משיח צ"ל בהסתרה גדולה מעיני המקטרגים ולכן הי' תמיד הסתר בענין זה, כמו בנות לוט, יהודה ותמה, בועז ורות, כדאיתא בספ"ק, ובבני יששכר (מאמרי חידושי ספ"ק מאמר ב' אות כ"ט) כתב, ע"ד הגמ' "כל הקובע מקום לתפלתו, אלוהים אברהם בעזרו", וילפינן זאת מן הפסוק "אל המקום אשר עמד

והשתא נביא בזה בס"ד את קושית הפרדס יוסף שאכן לפי שיטת הרמ"ע מפאנו זי"ע וחיודושו לא היה האיל ממש חי מאותו ערב שבת של מעשי בראשית בין השמשות אלא היה גולגול - כלי מוכן לקבל את הנשמה דנוקבא שיצאה מיצחק אבינו אליו בזמן העקידה, אזי מובן איך היה האיל ראוי לקרוב שהרי רק עכשיו קיבל חיותו. אבל לפי אותם השיטות שהבאנו לעיל שאותו איל עצמו נברא בעש"ק ביה"ש 2050 שנים מקודם, א"כ איך היה בכלל כשר להקריבו לעולה, והרי אין כשר לעולה אלא בן שנתיים, וכמ"ש בפרה פרק א', וא"כ איך הקריב איל שהוא בן ב' אלפים שנה וחמישים שנה. זקן מופלג שלא היה כמוהו בעולם. ותירץ הפרדס יוסף שכל מי שנברא בין השמשות שהוא זמן שאינו יום ולא לילה, אין מונים לו שנותיו לפי הלוח שלנו.

ומוסיף הפרדס יוסף מהלך נוסף על פי הגהות רבי יעקב עמדין על זבחים (דף עב) שפסול הזיקנה הוא רק משום שהם נחלשים, אבל שלמה המלך הקריב שוורים בחנוכת הבית, שוורים מבוגרים בני ארבע מאות שמונים שנה שהוציאם ממצרים, כי עשה הקב"ה נס שלא הזקיננו. וכיון שהיו בריאים ושלמים כצעירים וחזקים יכלו להקריבם. וא"כ בודאי שהקב"ה שמר על אילו של יצחק שלא יזדקו, וכיון שבדקו אאע"ה וראה שאינו זקן, לכן יכל להקריבו.

טעם בריאתו בע"ש ביה"ש להיותו זך וטהור

אלא שעדיין צריך להבין את קושית השל"ה הקדוש בתורה לשמה בפר' וירא, מדוע צריך להיות עבד עקידת יצחק איל שנברא במיוחד בערש"ק ביה"ש ולתת הסברים שאין בזה חיסרון להקריבו, וכי אי אפשר לכתחילה להמציא לא"א איל מובחר שנולד בתקופת העקידה. ותריך באופן מופלא ביותר דהנה מציינו בזה"ק (דף טו ע"א) שבזמן העקידה פרחה נשמתו של יצחק אבינו ואח"כ שבה אליו, וכל זה היה מאת השי"ת, שהרי מציינו במס' שבת שכאשר עלה מרע"ה למרום לקבל את התורה הק' טענו המלאכים "מה לילד אשה ביננו", שעצם זה שנוצר מבשר ודם הוא חיסרון ומום במרום. ולפי"ז מאחר שיצחק אבינו פרח נשמתו הראשונה שהיה בה שיכות לבחינת ילד אשה, עכשיו קיבל חיות חדשה בלי שותפות של אביו ואמו בחינת יציר כפיו של השי"ת. ובהו נעשה עולה תמימה בשלימות אפילו כלפי צבא מעלה. וממילא לפי"ז צריך להיות אותו האיל שתמורתו ג"כ איל שלא נולד מאיל גשמי אלא יציר כפיו של השי"ת ולכן לצורך זה נברא ג"כ האיל ע"י השי"ת בכבודו ובעצמו להיות תחת יצחק.

ועוד מעלה עצומה היתה בזה שנברא דוקא בערב שבת בין השמשות שהרי רש"י כתב בפרשת בראשית 'ותתן גם לאישה ויאכל', לרבות כל בעלי חיים, שנתנה חוה מעץ הדעת לבעלי החיים ואכלו כולם, ועי"ז נפגמו כולם באותו חטא. מה עשה הקב"ה, ברא איל נוסף לאחר חטא עץ הדעת בערב שבת בין השמשות, שלא אכל מעץ הדעת. ודוקא הוא זוכה להיות אילו של עקדת יצחק, שהרי עקדת יצחק עומד לנו כנגד חטא עץ הדעת שזה גרם לנו חטא העגל. ומבואר בספ"ק שיעיקר זיכרון העקדה הוא זכות אילו של יצחק שהקריבו בפועל, ולכן צריך שלא יהיה לאותו איל שום שייכות לחטא עץ הדעת, ויהיה זך ונקי.

ולכן אותו איל הוא המתאים להיות קרבן עולה בשלימות תמורת יצחק אבינו. והשתא גם מובן מה שהקשה המהר"ל איך חי אותו איל עד העקידה, שכן שנברא בעש"ק ביה"ש רק לאחר חטא עץ הדעת ולא אכל ממנו, יכול להשאיר חי בג'ע בלי שישלוט בו מיתה שנגזר ע"י חטא עה"ד. ואחרי שכל אלו אלפיים וחמישים שנה היה האיל רועה ואוכל מפירות עץ החיים, וממעיין שתחת עץ החיים היה שותה, אין לשער איזה קדושה יש באיל זה.

ערכי נחל

אמרים ערבים ממאורי החסידות

עתה ראו שעשה המצוה ללא הכנת הטעם

כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה ולא חשכת את בןך את יחידך ממני (בב טז). נראה בסייעתא דשמיא, די ש ב' בחינות, אחד שאדם עושה מצוה שיועד טעם המצוה, ואחד שעושה מצוה ואינו יודע הטעם. וגדול הוא העושה בלי ידיעת טעם ממי שיועד הטעם, שביודע הטעם אינו ניכר שעושה המצוה מאהבת הבורא, שאפשר מחמת שיועד הטעם הוא עושה, מה שאין כן העושה בלי ידיעת טעם ניכר שעושה הכל מאהבת ה'. והנה קודם שאמר לו המלאך 'אל תשלח ירך אל הנער', היו סבורים הכל שיצחק יעלה לקרוב אל המזבח, ולא היה ניכר כל כך גודל הנסיון של אברהם אבינו ע"ה בעקידה, שהיו יכולין לומר שידע טעם שבשביל זה מהראוי שיעלה יצחק לקרוב, ועשה אברהם אבינו ע"ה מחמת הטעם. מה שאין כן אחר שהודיע המלאך 'אל תשלח ירך אל הנער', שיצחק לא יעלה לקרוב, אם כן למפרע היה הוכחה שרצון אברהם אבינו ע"ה להעלות יצחק בנו על גבי המזבח מאהבת ה', לא שבביל הטעם, דעתה מוכיח שאין טעם לעקידה שיעלה יצחק לקרוב, דאם היה טעם שיעלה לקרוב, מדוע צוה המלאך שלא יעלה לקרוב, הלא יש טעם שצריך שיעלה לקרוב,

ומכיון דאין טעם, ידעו

כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה ולא חשכת את בןך את יחידך ממני (בב טז)

הכל כוונת אברהם אבינו ע"ה דלא היה בשביל טעם, דהא מוכח עתה דאין טעם שיהיה יצחק קרבן, רק מיראת ה' פעל כל אלה. זהו פירוש הכתוב עתה 'ידעתי' לשון הפעיל, שהודעתי לעין כל 'כי ירא אלקים אתה ולא חשכת את בןך את יחידך ממני', דייקא מחמת יראתי עשית את הדבר הזה, שלא חשכת את בןך כפי מחשבותיך שרצית להעלות אותו לעולה, ואין יכולין לאמור מחמת טעם. (קדושת לוי)

אברהם רצה לבטל מידת הדין

זה רומז הכתוב עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה ולא חשכת פירוש, לפי שאתה מתיירא ממדת הדין שהוא שם אלקים לכן לא חשכת את בןך ורצית להקריבו כדי שתבטל מדתו מכל וכל, להיותך אוהב חסד כנ"ל. אמנם אל תשלח ירך אל הנער כי מן הצורך למדת יצחק - להמשיך דינים על שונאי ישראל. זה אמרו ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה רומז, שעל ידי העקדה שהיה במקום ההוא פעל ועשה שיתמתקו הגבורות מעל ישראל, על ידי שיתיראו מפני ה' וישונו אליו יתברך.

(מאור ושמש - ראש השנה)

קרוב אליך הדבר – בעשה טוב

ברן יחד כוכבי בוקר נצבעו שמי הרקיע המתוחים על פני העיירה בתכול שמימי ובוהק, כאשר קרני שמש ראשונות חודרות מעבר לאופק נכונות להאיר בטובם את מעשי בראשית גם אלו אשר עדיין שקועים בתנומתם לקראת היום החדש.

שמורות עיניו של פנחסל נפתחו לכדי חרך צה, ומבעד לחלון המוגף למחצה התאמתה השערות הגיע זמן קריאת שמע של שחרית. הוא החל לנוע מצד לצד בידיעה ברורה שרצון השם קעת הוא לקיים מה שנאמר 'יתגבר כארי לעבודת הבורא' לקום מיד לנצח על מלאכת בית השם. אמנם, יצר סוכן - שוכן בחלל השמאלי שבלב כל אחד, והוא, כמו זקן מומחה וכסיל, יודע היטב להפיל על האדם כבידות בדיוק בזמן הלא נכון - מבחינת האדם הרוצה בכל מאודו לעשות רצון אביו שבשמים.

סוף דבה, פנחסל אכן עקר את עצמו ממשכבו, אחר נטילה כהלכתה לבש את מעילו העליון, חבש את הדאשיק ויצא אל האויר הצונן היישר אל בית הטבילה ומשם לבית המדרש.

אחר ברכות התורה בחמימות וקריאת שמע כדין, התיישב פנחסל על מושבו והתחיל להתבונן במחשבותיו מהיכן נובע הכבידות והעצלות כאשר צריך האדם לגשת אל הקודש לעבודת השם. האם הוא באמת חלוש עיף ויגע, וכאשר הוא רוצה ללמוד ולהתפלל הוא פשוט 'נזכר' בזה, ורק כאשר הוא עוסק בשאר ענייני דעלמא אין הוא משים לב לזה, או שאכן, כל זה הוא מעצת היצר. ואם כך, האם גם על זה נאמר מה שלמדנו 'כי קרוב אליך הדבר מאוד!' אכן לגבי לסור מרע שלא לעבור אפילו על איסור קל של דבריהם למדנו שגם זה נכלל במה שהנפש ממאנת מצד טבעה להיפרד מהשי"ת אפי' רק לפי שעה, כי כלפי השי"ת זה פירוד נצחי כמו באיסור עבודה זרה שעל זה הוא בוודאי מוכן למסור את הנפש.

השאלה, האם גם לגבי לקיים מצות השם נאמר זאת, האם גם בזה שייך הפחד והיראה שיש לנשמה להפרד מהשי"ת?

פנחסל מתבונן על ר' לייב אשר יושב כבר שעות ארוכות בפניתו, ובלהט ורוח נעורים מתנונע על גמרתו מתוך חיות עצומה, והשאלה עלתה מאליה, מהיכן הם לוקחים אותם חסידיים ישישים את הפרישיקייט והברען לעבודת השי"ת בזריזות ולהט, בצורה המביישת אברכים הצעירים מהם עשרות שנים?

הוא פותח את 'התניא' במקום שאחז והמילים החלו להאיר נגד עיניו, והיה הרבי עומד כנגדו ומרעיש עליו: "הן מבחינת ועשה טוב להתגבר כארי בגבורה ואומץ הלב נגד היצר המכביד את גופו ומפיל עליו עצלה".

זירת הקרב בעיר הקטנה של כל אחד הוא נרחב ביותר, מתבונן פנחסל בדברי הרב. גם אם נזהר האדם ב'סור מרע', והוא נשמר מאוד שלא לעבור חלילה על דבר השם, כאשר הוא משתמש בנשק אשר קיבל והיא הידיעה כי כל איסור קל מרחיקה את האדם מקונו בדיוק כמו לעבוד עבודה זרה ר"ל כמו כן נזהר הוא ביותר ב'עשה טוב' דהיינו לקיים כל מצוות השי"ת, בידיעה גמורה כי ביטול מצוות עשה הרי היא גם כן ריחוק מהשי"ת ופירוד כאילו עובד ע"ז.

ברם, עם כל האמור יש ליצר הצורך מקום להתגדר ולנסות להכשיל את האדם גם זה אשר נזהר בסור מרע ועשה טוב. והוא ע"י שמכביד עליו וגורם לו להתנהל במערכת בכבידות. הוא יודע גם יודע שעבודת הזריזות, ראשית המעלה היא במלחמת האדם נגדו, והוא יודע שהזריזות גופא - מצוות השם היא, ובה הוא מנסה להכשילו וזאת ע"י שמגביר עליו "מבחינת יסוד העפר שנפש הבהמית", ובה הוא מפיל עליו עצלות "מלהטריח גופו בזריזות בכל מיני טורח ועבודת משא בעבודת השם שיש בה טורח ועמל".

ענין הזריזות הוא מעין מבחן לאדם מה מצבו במלחמתו עם יצרו, האם כאשר הוא ניגש לתורה ותפילה הרי הוא ניגש לזה אזור בגבורה ומלא בעוז ורוח קרב, או שמא הוא עיף ויגע מכובד המשא אשר נכפה עליו.

ידוע המשל של אותו סבל אשר סחב את סחורתו של סוחר היהלומים, ובעודו מתנשם ומתנשף אמר לו הסוחר שלא את חבילתו סחב, "לא אותי קראת יעקב כי יגעת בי ישראל", אם עבודת השם באה בקושי ובכבדות, צריך האדם לבדוק איזה 'סחורה' היום הוא סוחב.

כי אמנם, התורה והמצוות דרושים עמל ויגיעה, אך עשייתם צריכה להיות בזריזות ובקלילות. גם התורה גם העבודה וגם גמילות חסדים צריכים הם "טורח ועמל". ולזה צריכים את הזריזות והחשק לעבודת השם.

"כגון לעמול בתורה בעיון ובפה לא פסיק פומיה מגי'רסא וכמאמר רבותינו ז"ל לעולם ישים אדם עצמו על דברי תורה כשור לעול וכחמור למשאוי" כאשר ניגש האדם ללימוד התורה, מנסה היצר להפיל עליו כבדות, שהגם שיודע הוא שהוא לא ישמע לו לבטל תורה ממש, מכל מקום מנסה הוא לשכנעו ללמוד בטשחות, שלא לאמץ את ראשו ביגיעה ללמוד בעיון, או מנסה להכשילו שלא להוציא בפה כאשר הוא לומד, מכיון שזה צריך ליגיעה רבה.

"וכן לתפילה בכל כוחו ממש וכן בעבודת השם שהיא בדבר שבנמוון כמו עבודת הצדקה וכיוצא באלו ממלחמות היצר ותחבולותיו לקרר נפש האדם שלא להפקיר ממונו ובריאות גופו". כאשר האדם ניגש אל עבודת השי"ת עליו לדעת שממונו אינו 'שלו', גופו אינו 'שלו', אלא הכל הם אמצעים לעבודת השי"ת. וממילא ידע שעליו להתפלל בכל כוחו במסירת נפש, וכן בשאר מצוות השי"ת ביגיעה רבה למרות חולשת גופו, וכן בנתינת ממונו לצדקה למרות נסיונות היצר למונעו מזה.

הגם שהמלחמה נגד היצר המכביד את האדם ומפיל עליו עצלות, מלחמה קשה ומרה היא, אפ"כ, קרוב אליך הדבר מאוד "שלעמוד נגדו ולכבוש קרוב מאוד אל האדם כשישים אל ליבו שלנצח היצר בכל זה ויותר מזה ולעשות הפכו ממש קל מאוד מיסורי מיתה ה' ישמרנו, ויסורי מיתה ה' ישמרנו היה מקבל באהבה וברצון שלא ליפרד מיחודו ואחוזותו ית' אפילו לפי שעה להשתחות לע"ז וכל שכן שיש לו לקבל באהבה ורצון כדי לדבקה בו לעולם ועד".

קול חריקת הספסלים מעורר את פנחסל ומזכירו שהנה, הגיע זמן תפילה. בזריזות עצומה ובהתלהבות וברען קם פנחסל ממקומו וניגש אל המערכה לנצח על מלאכת בית השם בעזרתו ית' שמו.

קיסון המבשלים המה פעילות, סירים בעבעו על הכיריים מעלים הבל רב, ומפזרים ריחות מענגים של מיני מטעמים מתובלים היטב.

זונדל ניגב את ידיו בסיוורו, העיף מבט על הרשימה שהייתה תלויה על קיר המטבח סמוך לכניסה. חיוך של שביעות רצון עלה על פיו, הוא פנה לארון לקח את המלחיה, ובזק ביד נדיבה לתוך התבשיל.

אחרי דקה נכנס חייקל מתנשם ומתנשף ושני דליי מים באצבעותיו המאדימות. הוא נעצר לרגע ברשימה שבפתח הקיסון. אחר עיון קצר ניגש למלחיה ושפך מלוא החופן לתוך בעבוע הסיר, והוסיף עוד קורט ליתר ביטחון.

המשרתת שסיימה לקלף את הררי התפ"א והירקות, בדרכה נעצרה אף היא ליד הסיר המהביל ושפכה מלח במידה טובה וגדושה.

היה זה במטבח שב'הויף', - בחצר קודשו של הרה"ק הבעל התניא זי"ע, מידי תקופה נהוג היה לחלק את התפקידים בין אנשי הבית, כולם חפצו לזכות לשמש את האי עיר וקדיש בכל מה שיותר, למלא גרונו של ת"ח, ולהקריב מנחה על שולחן הצדיק שדומה לשולחנו של מקום, ע"כ הוצרך לעשות חלוקה בין כולם. לזה ניתנה הזכות לשאוב המים לצורכי הבית והבישולים, ולזה ניתן זכות קילוף הירקות, וכן הלאה.

בפעם מן הפעמים שכחו בחלוקה לציין את תפקיד תיבול התבשילים, כך שמשבצת זו נותרה פנויה. משכך שמח כל אחד על התפקיד שנשאר ריק והתנדב כל אחד בתורו ומלח ותיבל את התבשיל במידה יפה והגונה, מלוח היטב כמה וכמה פעמים, באופן שלא יותיר שום ספק שנמלח כל צורכו... כשאינו כל אחד יודע מחבירו. ניתן לשער מה היה טעמו של התבשיל...

אנשי הבית שהגישו את המאכלים לפני הרבי לא ראו שום דבר חריג ומוזר, הרבי אכל את התבשיל עד תומו ולא הראה שום אותות של חוסר שביעות רצון וסלידה כל שהם.

נקישה נשמעה על הדלת. הרבי ניגש לפתוח, וקיבל את האורח בשמחה גדולה ובסבר פנים יפות. היה זה ידיד נעורים של הרבי שהגיע אחר שנים רבות שלא התראו, ובא לחזות בפני הצדיק. הרבי הושיבו על ידו בחביבות תירה, והורה להגיש לפניו לאכול.

כאשר הלה רק לקח בכפו לתוך פיו, קפץ כנשון נחש והחל להשתעל ופלט מפיו בגועל את המאכל. הצדיק נרעש אליו ושאלו "האם לא ערב המאכל אל חיקך, או שמא נתקע עצם בגרונוך חלילה".

"הלא זה מלוח באופן נורא", נענה הוא אחר שנשימותיו חזרו אליו, "א"א להכניסו לפה. זה אינו ראוי לאכילה כלל".

"בעצם" - תפס הלה את עצמו ושאל בפליאה עצומה, "נשגב מבינתי, איך רבינו אכל מהמאכל עד תומו, הלא זה אינו ראוי לאכילת אדם".

"אהה" - נענה הרבי כלאחר יד, "את זאת קניתי כקניין בלבי בעת שהותי בצל רבינו הגדול המגיד ממעזריטש, שלא ארגיש כלל טעם באכילה..."

יעמדו על הברכה מצדיקי הרבים שהרימו תרומתם להוצאת הגליון

ידידנו הנכבד הרב החפ"ן בעירום שמו שליט"א לזכות בנו החתן נ"י והכלה תח"י י"ה"ר שיזכו לזכות בית נאמן בישראל ולדאות דורות ישרים ומבורכים אבי"ר

ידידנו הנכבד הרה"ח ר' יעקב ריבל שליט"א לרגל אירוסין נבדות בת לחתנו הרב"ה ר' חיים שווארץ שליט"א למול טוב ובשעט"מ ויה"ר שיהא הבניין עדי עד ויראה מלכו יוצ"ח רוב נחת דקדושה וכט"ס אבי"ר

ידידנו הנכבד הרה"ח ר' ארי' זאנוויל גוטליב שליט"א לרגל אירוסין בנו הבה"ח כמר יהודה נ"י למול טוב ובשעט"מ ויה"ר שיהא הבניין עדי עד ויראה מלכו ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה וכט"ס אבי"ר

ידידנו הנכבד הרה"ג ר' אלימלך שטמר שליט"א לרגל נישואי נכדו למול טוב ובשעט"מ ויה"ר שיהא הבניין עדי עד ויראה מלכו ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה וכט"ס אבי"ר

ידידנו הנכבד הרה"ג ר' עקיבא צויבל שליט"א לרגל אירוסין בנו הבה"ח כמר הוד נ"י למול טוב ובשעט"מ ויה"ר שיהא הבניין עדי עד ויראה מלכו ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה וכט"ס אבי"ר

הגליון נדפס בחסות דפוס שווה לברכה והצלחה בכל הענינים • רח' השלושה 30 ב"ב • 03-6579999